

**“Mehmet Akif Ersoy’u Anma Programı” İle İlgili Konferans
Adıyaman Üniversitesi Vehbi Koç Konferans Salonu**

12.03.2015

Saat: 10:00

Mehmet Âkif Ersoy’un Hayatı ve İstiklâl Marşı

Mustafa KARABULUT¹

1. Giriş

İstiklal Marşı’mızın şairi Mehmet Âkif Ersoy, 1873 yılında İstanbul’un Fatih ilçesinin Sarıgül semtinde doğmuştur. Babası, İpekli Mehmet Tahir Efendi, annesi Emine Şerife Hanım’dır. İlk ve Orta öğrenimini Fatih Rüşdiyesi ile Mekteb-i Mülkiye İdadisi’nde tamamladıktan sonra, dört yıllık Halkalı Ziraat ve Baytar (Veteriner) Mektebine girer ve Baytarlık bölümünden birincilikle mezun olur (1893). Ziraat Nezareti, Umur-i Baytariye Müdür Yardımcılığı yapar. Görevi gereği, Rumeli Arnavutluk, Anadolu, Arabistan’da (Necid) dolaşır. Eşref Edip’le birlikte Sırat-ı Müstakim, Sebilürreşad dergilerini çıkarır. Daha sonra Harbiye Nezareti adına Almanya’ya (Berlin) gönderilir. Arapça, Farsça ve Fransızca’yı çok iyi bilen Mehmet Akif Ersoy, Darülfünun Edebiyat-ı Umumiye Müderrisliği (Profesörlüğü) yapar.

Türk şair, düşünür, veteriner, öğretmen, vaiz, hafız, Kur'an mütercimi, milletvekili, şair, Türkiye Cumhuriyeti'nin milli marşı olan İstiklal Marşı'nın güftekarı olan Akif, "Vatan şairi" ve "Milli Şair", "İslam Şairi" unvanları ile de anılır. *Çanakkale Destanı ve Bülbül* en önemli eserlerindedir. Mehmet Âkif, Akif, “- İstiklal Marşı benim değil, milletimindir”, diyerek İstiklal Marşı dışındaki şiirlerini “Safahat” adlı tek eserinde toplamıştır. Milli Şair, toplumun kurtuluşunun yolunun ahlaklı ve faziletli gençler yetiştirmekte geçtiğini belirtir. Yeni kuşaklar Mehmet Âkif’i çok kere bir yönüyle tanımaktadırlar: İstiklal Marşı şairi Mehmet Âkif. Hâlbuki o, yeni kuşaklar tarafından örnek alınması gereken farklı özelliklere sahip zirve bir insandır.

Millî marşımızda yer alan yukarıdaki mısralar, bir milletin bağımsızlık, özgürlük ve kendine güven duygusunun ifadesidir. Mehmet Âkif, sözü ve eylemi birbiri ile tam uyum sağlayan ve buna aykırı davranışları asla affetmeyen nadir, örnek insanlardan biridir. Mehmet Âkif, idealindeki gençliği “*Âsım’ın Nesli*” olarak niteler. Âsım, Mehmet Âkif’in ana hatlarını ayrıntılı biçimde çizdiği ideal bir gençlik simgesidir. Asım, vatanını, milletini, değerlerini ve tarihini seven, haksızlığa tahammülü olmayan, haykıran bir gençtir. Bütün özelliklerini Türk-İslam sentezinden almış olan Asım, kendi çıkarları için değil, ülkesi, milleti, toplumun yararı için çalışır. Âsım, Müslüman Türk gençliğini temsil eden bir semboldür. Ülkesini işgal etmek isteyenlere karşı aklıyla, gücüyle mücadele eder ve kazanır. Bunun en canlı örneği Çanakkale Savaşı’dır. Çanakkale’de yedi düvele karşı mücadele vermiştir, yılmamıştır ve başarmıştır.

Türk milleti 20. Yüzyılın ilk çeyreğinde büyük felaketler ve yıkımlarla karşı karşıya kalmıştır. 8 Ekim 1912’de başlayan Balkan Harbi, büyük bir felakete dönüşür. Bu öyle bir felakettir ki Balkan Türkleri ve Müslümanlarına olmadık işkenceler, zulümler yapılmakta, Bulgar, Yunan ve Sırp

¹ Doç. Dr., Adıyaman Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Adıyaman. E-posta: mkarabulut@adiyaman.edu.tr

çeteleri, Osmanlı Türklerini ve Müslümanları Balkanlardan silebilmek için akla gelebilecek her türlü çirkinlikleri yapmaktadır. Bu durum Âkif'in ruhunda derin yaralar açar. Bu katliamlara rağmen yaşanan siyasi çekişmeler de Âkif'i derinden üzer.

Vatanın karış karış işgal edildiği bir dönemde Âkif, geleceğe Âsım'la bakmakta, onunla teselli bulmakta, Âsım'ın iradesi ile ülkenin kurtulacağına inanmaktadır. Çünkü ülkenin geleceği iyi yetişmiş kuşaklarla mümkündür. Mehmet Akif Ersoy, Türk milletinin bir ferdi olmaktan her zaman gurur duymuş, şan ve şerefle dolu Türk tarihine hayran olmuştur. Bunu da eserlerinde yansıtmıştır. Amacı, yurdunu, milletini seven ve yeri geldiğinde uğruna ölebilen karakterde insanlar yetişmesini sağlamaktır.

Akif'e göre bilim ve sanatta ilerlemenin, çağdaş uygarlık seviyesine ulaşmanın yolu bilinçli ve sistemli çalışmaktan geçmektedir. Çünkü milletin varlığındaki devamlılık ancak çalışmayla sağlanabilmektedir. Milli Şair, Batı karşısında her alanda güçlü bir Türkiye'yi hayal etmiş ve gelişmiş Türkiye'nin diğer gelişmekte olan ülkelere örnek olması, öncülük etmesi gerektiğini vurgulamış ve ömrü boyunca bu yolda çalışmıştır. Mehmet Âkif, çözümde görev alan, çözüm üreten mütefekkir-şairdir. Duydukları, gördükleri kısaca yaşadıkları karşısında kayıtsız kalmamıştır.

Birinci Dünya Savaşı'ndan Mondros Mütarekesi'nin imzalanması ile son Müslüman Türk devleti olan Osmanlı Devleti'nin parçalanması hedeflenir ve Sevr antlaşması zorla imzalatılarak Anadolu da işgal edilmek istenir Mehmet Akif, halkı aydınlatmak ve Milli Mücadele konusunda bilinçlendirmek için ilk önce Balıkesir Zağnos Paşa Camii'nde Cuma namazından sonra va'az kürsüsüne çıkarak halka hitap eder. Bundan sonra Batı'nın neden bilim ve teknolojiye bizden ileride olduğunu anlatır. Mehmet Âkif, geri kalmamak için bizim de bir araya gelip çalışmamız gerektiğini ifade eder. Milli Şair, daha sonra sözü Milli Mücadele'ye getirerek, vatanın ve milletin haysiyeti, istiklali, mutluluğu için yapılması gerekenleri anlatır. Mehmet Akif'in, İstiklal Savaşı yıllarındaki hizmetleri arasında Kastamonu ve civarında yaptığı faaliyetlerin ayrı bir yeri vardır.

2. İstiklâl Marşı

Mehmet Akif'in kaleme aldığı şiir, 12 Mart 1921'de, Meclis kararı ile İstiklal Marşı, olarak kabul edilir. Âkif, mükâfat olarak ayrılan parayı almaz ve Dârülmescâ (İşevi) adlı Hilal-i Ahmer'e (Kızılay) bağlı bir derneğe bağışlar. Milli Marşımızı bütün meclisle beraber Atatürk de ayakta alkışlar. Bu marş, milletimiz için önemli bir belgedir, bizim var oluş belgemizdir. Âkif'in kaleme aldığı bu şiir, yüzlerce şiir arasında Millî Marş olmaya layık görülmüş, bütün bir maziye ve geleceği tam bir uyum içinde sunarak milletle bütünleştiği için kabul görmüştür. İstiklal Marşı, barındırdığı inanç, fikir, duygu ve değerler bakımından milletimizin ruhuna hitap eder. Âkif, İstiklal Marşı'nda milletimizin temel harcını oluşturan unsurlardan yola çıkar. O, hayatı sanata, sanatı hayata katmayı başarır. Milli Şair, milletin duygularını sanat eserine dönüştürmenin gayreti içindedir. Buradaki başarısı bütün benliğiyle şiirde var olmasına bağlıdır. Dışarıdakilere seslenirken şiirin merkezindedir. Milletin iftihar edilecek vasıflarını kendi kimliğinde toplamakta, bütün vatan coğrafyasında hissedilenleri şiir hâline getirmektedir. Realist bir sanatçı oluşu durumu en güzel sunmasına yeterlidir. Akif, milletin içinde bulunduğu zor günleri bizzat yaşamış ve bunları eserlerinde dile getirmiştir.

Akif'in milletin ruhuna hitap edebilmesinde en önemli hususlardan biri onun samimiyetidir. İstiklal Marşı'nda samimi söyleyiş dikkati çeker: "Ruhumun senden ilahî şudur ancak emeli" derken bu özelliğin zirvesine ulaşırız. Mehmet Âkif kelimeleri seçerken ona kendince özel anlamlar yükler. Kelimelerin mısraya yerleştirilmesi, diziliş, sıralama, vurgular farklı anlam ayrıntılarını ortaya çıkarır. "Arkadaş yurduma alçakları uğratma sakın" derken "Arkadaş" kelimesine sanatçının yüklediği değerler ve ton farklarının katkısı bu zenginliği ifade eder. Bu kelimenin vurgusu önemlidir. Âkif'in sanat gücü bu tür vurgularda gizlidir. Böylece kelimeye,

samimiyet, tabiiyet, ikaz, yakınlık, kesinlik, uyarma anlamları yüklenmiştir. “Bastığın yerleri toprak diyerek geçme tanı” mısraındaki tabiiyet hepimizin dikkatini çeker.

İstiklal Marşı, geniş bir duygu birikimiyle kaleme alınmıştır. Tarih, medeniyet ve milletin hafızası telmihlerle canlı tutulmuş, dönemin olaylarıyla zenginleştirilmiş, geleceğe ait hedef ve arzularla aktarılmıştır. Dönemin şairleri arasında onun farklı bir yeri vardır. Onun katılmadığı bir yarışmanın amacına ulaşmadığına inanılır. Bu bakımdan İstiklal Marşı’nı en iyi yazabilecek kişi olarak Mehmet Âkif kabul ediliyordu. Milli marşın ancak Akif tarafından yazılabileceğine olan inancın temelinde, Akif’in kişiliği, inanç dünyası, samimiyeti, kimliği, ruhu, geçmişi ve hassasiyetleri ön planda gelir. Bir sanat eserini oluşturmada sanatçının dünya görüşü, inancı, felsefesi vb. önemlidir. Mehmet Âkif, İstiklal Marşı’nı sadece yazmamış, bütün ayrıntıları ile yaşamıştır. Söylediklerini görmüş, gördüklerini yaşamış bütün olayları ruhunda hissetmiş ve adeta vecd içinde tamamlamıştır.

İstiklal Marşı’nda hedefler, kavramlar ve istekler, belli bir tertip ve düzen içinde yerleştirilmiştir. Başlangıçta yüksek kavramlara değinilmiştir. Bağımsızlığı simgeleyen Alsancak ve Hilal Türk milletinin zihninde derin izler bırakır. On kıta içinde bir millet için gerekli moral değerler yer almıştır. Ümit, cesaret, yüce değerler, kimlik tanımı, kendini bilme, vatanın önemi, toprağın vatan oluşunu sağlayan unsurlar; rahat, müsterih, asude eda ve şükürün ifadesi ile final kitasına ulaşır.

*Dalgalar sen de şafaklar gibi ey nazlı hilal!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helal
Ebediyen sana yok ırkıma yok izmihlal
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyet
Hakkıdır Hakk’a tapan milletimin İstiklal*

Bu mısralarla son bulan marşta, başlangıçtaki tereddüt ve endişe gitmiştir. Akşam karanlığı ile başlayan şiir sabah aydınlığı ile tamamlanmıştır. Tereddüt, yerini sükûnete ve rahatlığa bırakmıştır. Yapılan fedakârlıkların karşılığı alınmıştır. İnsanın sahip olduğu özelliklerle vardığı netice dile getirilmiştir. İstiklal Marşı’nda sanatçının planladığı bir kompozisyon vardır. İstiklal Marşı, bütün bir milletindir. “Her seviyede okuyucu ya da dinleyici için ifadeler ve işaretler taşıması gayet tabiidir. Halkın günlük konuşma dilindeki deyimler, terimler, konuşma edasıyla oluşturulmuş sözler ve üst seviyede felsefi tespitler şiirin geniş bir muhatap kitlesi olduğunu gösterir. Bu anlayış şiirin geniş kitlelere, nesilden nesle intikali yanında aynı kuşağın farklı insanları arasında da iletişim kurulmasını sağlar. Her kuşak ve kuşak içi farklı topluluk, kendince şiirin bir yerinden tutunur. İstiklal Marşı bir dil birikiminin ürünüdür. Zengin bir dil mirasının kelimeleriyle yazılmıştır. Âkif’in dile hakimiyeti İstiklal Marşı’nda belli olur.

3. İstiklal Marşı’nın Tahlili

I.

*Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır parlayacak!
O benimdir, o benim milletimindir ancak!*

İstiklal Marşı, Türk milletinin içinde bulunduğu sıkıntılı günlerin sonunda yazılır. Bu dönemde Türk ordusu düşmanla savaş hâlinindedir. Bu sebeple ordu ve millete cesaret vermek isteyen şair, şiirine “Korkma...” sözcüğüyle başlar. Hem Akif’in hem de milletimizin kaybetmeyi göze alamayacakları en önemli varlıkları istiklalidir. İstiklal Marşı’nda şafak sözü ile karanlık son bulacağı, korkuların biteceği, bağımsızlığın kazanılacağına olan inanç ifade edilir. Birinci dizede yüzmek, dalgalanmak anlamında kullanılmıştır. Şafağın rengi kırmızıdır. Al sancak ise Türk

milletinin sembolüdür. Türk bayrağının al rengi şairde bir alev izlenimi uyandırmıştır. Bu alev “sönmez”. Zira onun çıktığı kaynak, her Türk ailesinin evinde yanan ocaktır. Ocak, ateşin yandığı yer olmasıyla beraber, sonradan ev anlamını kazanmıştır. Ocakta ateşin yanıyor olması hayatın, canlılığın işaretidir. Bayrağımız, yurdumuzun üstünde en son ocak tüttükçe, bu bayrağın alevi de bu şafaklarda dalgalanacaktır ve milletimiz istiklalini kaybetmeyecektir. Şair bu benzetmeyle “bayrak” ile “millet” arasındaki bağlantıyı ifade ediyor.

Üçüncü dizede bayrağımızdaki yıldız ile gökteki yıldızın adeta birleştiği görülür. Nasıl ki gökyüzündeki yıldız kimsenin eli dokunamazsa, “Türk milletinin yıldızı” olan bayrağa da kimse dokunamaz. Parlayan yıldız canlılığı, ümidi simgeler. Bayrağımızın yıldızı her zaman parlayacak ve bize ümit verecektir. Yıldız kelimesi aynı zamanda milletin kaderini, talihini de temsil eder. O parlıyorsa, millet de aydınlık günlerini yaşamaktadır. Dördüncü dizede muhteşem milletimizin her ferdinin bayrağımıza sahiplenmesi gerektiği vurgulanır. İstiklal Marşı, milletimizin içinde bulunduğu acılı günlerde yazılır.

II.

*Çatma kurban olayım çehreni, ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül, ne bu şiddet, bu celâl
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl;
Hakkıdır, Hakk’a tapan milletimin, istiklâl!*

Şair bu kısımda hilale, yani Türk bayrağına sesleniyor. Bayrak adeta nazlı bir sevgili, hilal ise kaşdır. Bayrak, bütün bir milletin sevgilisidir. Hilal’in kaşlarını çatması, milletin karamsar olması demektir. Milletin istiklalini kaybetmemesi için her ferдин düşünmeden canını verebilmesi gerekir. Şair, ikinci dizede milletiyle ve milliyetiyle övünüyor. Bayrağın kahraman ırkımıza gülmesi demek, istiklalini kaybedilmemesi demektir. Eğer, bayrak kahraman Türk milletine gülmezse bu millet onun uğruna döktüğü kanları kendisine helâl etmeyecektir; çünkü bayrak, rengini bu al kanlardan almıştır ve bu sebeple Türk milletine borçludur. Akif, son dizede “Hak” kelimesi Allah ve adalet anlamlarında kullanarak, milletimizin yüksek değerlere verdiği önem ifade edilir. Milletimiz, inançlı olduğundan dolayı eninde sonunda hak ettiği istiklaline kavuşacaktır.

III.

*Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış, şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner aşarım;
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.*

Bu dörtlükte, Türk milletinin bağımsızlığa olan düşkünlüğü dile getirilir. Şair “ben” kelimesini mecaz-ı mürsel sanatı yaparak millet yerine kullanır. Türk milleti, ezelden beri hür yaşamış ve hür yaşamaya alışmıştır. Bundan dolayı ona zincir vurulamaz. Batılılar, ezelden beri hür yaşamış Türk milletine zincir vurmaya istedikleri için çılgındırlar. Türk milleti tarihin en eski zamanlarından beri esir olmayı kabul etmemiş, Ergenekon Destanı’nda bile demir dağları eritmiştir. Ezelden beri hür yaşamış olan ve sınır tanımayan Türk milleti, esir edilmek istendiğinde kükremiş sel gibi, bendini çiğneyerek aşacaktır. Dağları yırtacak, okyanuslara sığmayarak taşacaktır. Hürriyetin başlıca özelliği sınır tanımamaktır. Hür yaşamak Türk milletinin en önemli karakteristik bir özelliklerindedir.

IV.

*Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar
Benim îman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma, nasıl böyle bir îmânı boğar,
“Medeniyet!” dediğin tek dişi kalmış canavar?*

Bu dörtlükte Türk milleti ile Batı dünyası karşılaştırılmaktadır. Batı her ne kadar elik zırhlarını kuşanmış, silahlarına güvenerek Türkiye'ye saldırmışsa da, Türk'ler sarsılmayan imanlarıyla buna karşı koyacaktır. Batı'nın elik zırhlı duvarları varsa Mehmetçiğin, milletimizin de iman dolu göğsü vardır. Serhat, sınır boyu demektir. Sınırları askerler korur. İman dolu gĞsleriyle askerlerimiz elik zırhlı duvarların karşısında duruyorlar.

Dördüncü dizede medeniyet, tek dişi kalmış, kudurmuş bir canavara benzetilmiştir. Batı medeniyeti, can çekişmekte olup ve son saldırışlarını yapan, tek dişi kalmış bir canavara benzer. şair, Batı medeniyetine tek dişi kalmış diyerek, Batı'nın dehşet verici gözükmesine rağmen eski gücünü kaybettiğini belirttiğini ifade eder. Ayrıca, bu kadar vahşi olmasına rağmen, medenî olduğunu iddia eden Batı dünyasıyla bir alay da görülür. şair medeniyete karşı olmamakla birlikte, Batı'nın medeniyet adı altında yaptığı vahşete de tepkisiz kalmaz.

V.

*Arkadaş! Yurduma alçakları uğratma, sakın
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın;
Doğacaktır sana vadettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir belki yarın, belki yarından da yakın.*

şairin "arkadaş" diye düşmanla savaşan askerimize hitap etmektedir. şair, Türk yurdunu işgal edenleri hayâsız ve alçak olarak niteler. şair, Türk askerinden yurdumuza alçakları uğratmamasını, bu hayâsız akını, göğsünü siper ederek durdurmasını istiyor. Daha sonra ise imanın karşılığı olan "zafer" mjdelenir. Allah, kitabında inananlara zafer vadetmiştir. Zaferin yakınlığı inananların gayretine ve kahramanlığına bağlıdır. şair geleceğe büyük bir mit ve inançla bakarak zaferin çok yakın olduğunu ifade ediyor.

VI.

*Bastığın yerleri "toprak!" diyerek geçme tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı!
Sen şehid oğlusun, incitme yazıktır atanı:
Verme, dnyâları alsan da, bu cennet vatanı.*

Mehmet Âkif, bu kıtada "vatan" kavramının anlamını ifade ediyor. Vatanımız, bir toprak parçası gibi görünmesine rağmen, aslında sadece bir toprak parçası değil, atalarımızın, şehitlerimizin kaniyla, canıyla yoğrulmuş kutsal bir mekandır. Onu kutsal kılan maddî yn değil, millet ve tarih ile olan münasebetidir. Bizler bu sebeple, vatana bakarken toprağı değil, onda gömülü olan şehitleri görmeliyiz. Toprağın altında kefensiz yatanlar, şehitlerdir. Âkif, cennet vatanımızın dünyalara değişilemeyeceğini söyleyerek, düşmanların vatanımıza zarar vermesinin atalarımızı incineceğini ifade eder. "şehit oğlu" sözüyle vatan uğrununda canlar veren bir ecdada sahip olduğumuz anlatılmak isteniyor. UĞrununda canlar verilen vatanımıza sahip çıkmak ve onu muhafaza etmek, şehitlerin (atalarımızın) hatırasına olan saygının gereğidir. Cennet, inanan insanların gideceği yerdir. Burada vatan, cennete benzetilmiştir. Bu nedenle vatan hiçbir Őeyle değişilemez.

VII.

*Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki fedâ,
şühedâ fişkırarak toprağı sıksan, şühedâ!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Hudâ
Etmesin tek vatanımdan beni dünyâda cüdâ.*

Bu kıtada da “vatan” izleği ön plandadır. Şair, herkesin bu cennet vatanın uğruna feda olabileceğini söylemektedir. Vatanımız, bağrında binlerce şehit barındırmakta olup adeta, toprak sıkılsa içinden şehitler fıskıracaktır. Vatanımı, milletini seven bir insan için en büyük yoksulluk, vatandan uzak kalmaktır. Şair, vatanın candan ve sevgiliden daha değerli olduğunu söylüyor. Âkif’in Allah’tan tek isteği vatanından ayrı düşmemektir ve bunun için canını, cananını kaybetmeyi göze alıyor. Her şeyini kaybetse bile vatan toprağında yatmak onun için yetecektir. İnsan, böyle bir inanca sahip olmazsa vatani için ölümü göze alamaz. Mehmet Âkif burada bütün Türk milleti adına konuşmaktadır.

VIII.

*Rûhumun senden, İlâhî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâ-mahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehâdetleri dînin temeli –
Ebedî, yurdumun üstünde benim inlemeli.*

Şairin, dolayısıyla, şehitlerimizin, gazilerimizin kısaca bütün milletimizin bir Müslüman olarak Allah’tan tek isteği, mabedine, vatanına yabancı elinin değmemesi ve dinin temeli olan ezanların yurdun üzerinde sonsuza kadar duyulmasıdır.

IX.

*O zaman vecd ile bin secde eder -varsa - taşım.
Her cerîhamdan, İlâhî, boşanıp kanlı yaşım,
Fıskırır rûh-ı mücerred gibi yerden na’şım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım!*

Âkif, önceki kıtaya bağlantılı olarak, burada da şehitler adına konuşarak, istekleri gerçekleştiği takdirde çok mutlu olacağını söylüyor. Şehit, isteğine kavuştuğunda -eğer mezar taşı varsa- coşkuyla Cenab-ı Hakk’a bin secde edecektir. Yaralarından kanlı yaşlar aka aka, her şeyden soyunmuş bir ruh gibi naaşı yerden fıskıracaktır. Ve o zaman başı yükselerek belki de arşa değecektir.

X.

*Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl!
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl.
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyet;
Hakkıdır, Hakk’a tapan milletimin istiklâl!*

Bu bölümde artık istiklalın kazanılacağına dair inanç en üst seviyededir. Birinci kıtadaki ‘şafak’, güneş battıktan sonraki alaca karanlığı ifade ederken buradaki ‘şafak’ ise güneş doğmadan önceki alaca karanlığı karşılar. Bu vakit zaferin habercisidir. Birinci kıtadaki ‘nazlı hilal’, son kıtada ‘şanlı hilal’e dönüşür. İstiklal kazanıldığı için bayrak uğruna dökülen bütün kanlar ona helaldir. Bu sebeple milletimiz ve bayrağımız sonsuza kadar var olacaktır. Türk bayrağı ezelden beri hür yaşamıştır, bundan sonra da hür yaşamak onun hakkıdır. Türk milleti inançlı olduğu ve Hakk’a taptığı için istiklali hak etmiştir.